

Dato 31-05-2018

Sagsbehandler Lene Øster

lene.oester@ru.rm.dk

Tel. +45 24600542

Side 1

Regions Midtjyllands deltagelse i Kulturhovedstad 2017

Dette notat ser på Europæisk Kulturhovedstad 2017 fra et regionalt perspektiv. Det gennemgår kort baggrunden for Region Midtjyllands deltagelse i forberedelsen og gennemførelsen af kulturhovedstadsåret samt præsenterer nogle af de foreløbige effekter, der på nuværende tidspunkt kan konkluderes på.

Ansøgning 2008-2012:

I 2008 fik Region Midtjylland en henvendelse fra Aarhus Kommune om at indgå i partnerskab omkring kandidaturet til Europæisk Kulturhovedstad 2017. Region Midtjylland gik med i processen med henblik på at afsøge projektets potentialer ift. 1) realisering af den daværende kulturpolitik, 2) styrkelse af regionens indsats ift. kreative erhverv, 3) styrkelse af det regionale samarbejde og 4) styrkelse af turismen i regionen. Med andre ord var det en strategisk beslutning om at bruge kulturhovedstadsprojektet og processen til at realisere de regionale ambitioner på en række områder. Det blev endvidere besluttet at anskue året 2017 som en foreløbig kulmination hvis resultater skulle bruges som fundament i den videre udvikling af regionen i årene fremover.

Region Midtjylland gik aktivt ind i ansøgningsprocessen – bl.a. med medarbejderressourcer - og spillede en afgørende rolle ift. at samle de resterende 18 kommuner i en partnerskabsmodel, hvor alle kunne se fordelene ved at deltage, uanset kommunestørrelse og geografisk afstand til Aarhus. Der blev nedsat en regional styregruppe, hvor samtlige kommuner var repræsenteret på kulturchefniveau. Region Midtjylland havde formandsposten og sekretariatsfunktionen. Dette forum blev et væsentligt omdrejningspunkt for ansøgningsprocessen og projektets videre sammenhængskraft.

Efter en omfattende inddragelsesproces, hvor ca. 10.000 aktører (borgere, kulturinstitutioner, kunstnere, foreninger, virksomheder m.fl.) i hele regionen gav input, diskuterede, drømte stort og udviklede konkrete projekter, lykkedes det i 2011/12 at få taget politiske beslutninger i samtlige 19 kommuner om deltagelse og

økonomisk investering i projektet. Dette vel at mærke *før* Aarhus havde vundet titlen.

Valget mellem Sønderborg og Aarhus faldt den 24. august 2012, hvorefter rejsen mod 2017 og realiseringen af de høje ambitioner for alvor kunne begynde. Afgørelsen blev truffet af et panel bestående af en række repræsentanter udpeget af EU Kommissionen og en række repræsentanter udpeget af den daværende kulturminister.

Realisering 2013-17:

Organisering:

Fra 2013 overgik projektet fra sin forankring i Aarhus Kommune til en selvstændig, erhvervsdrivende fond. Dette anbefales generelt af EU med henblik på netop at sikre armslængde til det politiske niveau i gennemførelsen af projektet. Regionsrådsformanden repræsenterede Region Midtjylland i fondsbestyrelsen.

Den Regionale Styregruppe blev bibeholdt som et centralt, rådgivende organ. Der blev endvidere etableret et regionalt kommunikationsnetværk for at understøtte den lokale kommunikation og sikre, at den lokale viden blev brugt i den centrale kommunikation.

Fondens fokus var nu på at operationalisere de planer og ambitioner, der var beskrevet i ansøgningsdokumentet og bringe projektet frem til sin realisering i 2017. Organisationen skulle opbygges, projekterne videreudvikles og finansieres, og der skulle udvikles partnerskaber med bl.a. organisationer, fonde, virksomheder og internationale partnere.

Økonomi:

Region Midtjylland besluttede at investere 55 mio. kr. i perioden 2013-18. De 35 mio. kr. var erhvervsudviklingsmidler og de 20 mio. kr. var kulturudviklingsmidler. Hertil kom udlån af medarbejdere til sekretariatet – i alt 18 årsværk i perioden 2013-18.

Statens andel af finansieringen blev bekræftet noget senere end forudsat. I ansøgningen var der kalkuleret med et statsligt tilskud på 200 mio. kr. Beløbet var fastsat med henvisning til Statens investering, da København havde kulturhovedstadstitlen i 1996. Da den endelige udmelding kom, var beløbet på 129 mio.kr. Hertil kom 6 mio. kr. allokeret på VisitDenmarks eksisterende budget til international markedsføring af kulturhovedstaden samt 10 mio. kr. inden for rammen af de fire regionale kulturaftaler i regionen. Men disse sidste 16 mio. kr. indgik altså ikke i budgettet.

En ihærdig og målrettet indsats betød, at der blev rejst 111,2 mio. kr. fra bl.a. fonde og private investorer. Samlet set landede budgettet på 461,1 mio. kr.

I kontrakten mellem fonden Aarhus 2017 og de 18 kommuner (Aarhus undtaget) blev kommunerne garanteret deres investering igen som minimum 100 % i form af tilskud til projektaktiviteter inden for kommunegrænsen. Denne garanti skulle altså sikre en vis geografisk spredning af aktiviteterne i kulturhovedstadsåret. Med projektets afslutning er målet nået, og de 18 kommuner har fået aktiviteter til en værdi af mellem 106 og 763 procent af deres investering.

Programmet:

Visionen for Europæisk Kulturhovedstad 2017 var at bruge kunst og kultur til at gentænke morgendagens udfordringer. Missionen var at skabe bæredygtig udvikling – kulturel, menneskelig og økonomisk vækst – og inspirere borgerne til at leve, arbejde og tage del i den europæiske region. Det overordnede tema var "Let's Rethink" og der blev arbejdet med tre gennemgående værdier: Demokrati, mangfoldighed og bæredygtighed.

Med dette udgangspunkt blev programmet udviklet frem mod sin endelige afvikling i 2017.

Der er gennemført over 440 projekter med et samlet publikumstal på over 3 mio.

Programmet har indeholdt store, spektakulære events som fx den officielle åbning i Aarhus 21. januar eller finalen på Hvide Sande Havn 9. december. Der har været såkaldte fuldmånevents i hele regionen. Eksempler herpå er "Water Music" i Randers og "OFF ROAD – Tæt på magien" i Herning. I den anden ende af skalaen har der været gennemført et program for det spædeste vækstlag – OFF TRACK 2017 – med små bevillinger af max 10.000 kr. og meget simple ansøgningsprocesser (fx 2 minutters video).

Kommunernes og kulturaktørernes tætte involvering i ansøgningsprocessen har betydet, at der er udviklet en række strategiske projekter, der understøtter lokale styrkepositioner og tværkommunale temaer. Gode eksempler på dette er projekter som "Gentænk Landsbyen", hvor Favrskov Kommune var tovholder og en række andre kommuner deltog, og "De Syv Dødssynder", som var et samarbejde mellem syv af regionens mindre kunstmuseer. 52% af arrangementerne i programmet havde gratis adgang.

Specifikt omkring de kreative erhverv er der gennemført en række arrangementer under overskriften "More Creative Events". More Creative Events-projekterne har med succes fungeret som et

udstillingsvindue for regionens styrkepositioner inden for arkitektur, mode, design, visuelle/digitale medier og food som en del af Europæisk Kulturhovedstad Aarhus 2017. Projekterne har genereret synlighed omkring kreative erhverv, Aarhus og hele regionen og har bidraget stærkt til fortællingen om regionen som en kreativ region og et attraktivt sted at drive forretning for kreative virksomheder.

Det ligger i sagens natur, at der for en Europæisk Kulturhovedstad må være et stærkt internationalt fokus. 79 % af projekterne blev udviklet i samarbejde med internationale partnere eller indebar kulturudvekslinger inden for Europa. I alt var aktører fra 64 lande en del af Aarhus 2017, og 1200 internationale kunstnere bidrog til programmet i samarbejde med lokale kunstnere og kulturinstitutioner.

Side 4

For at styrke kulturaktørernes internationale engagement og det internationale mindset i regionen besluttede Region Midtjylland i 2014 at iværksætte initiativet Genvej til Europa. I samarbejde med regionens EU-kontor blev der ansat en international rådgiver, der med base i regionen har vejledt projekter i EU ansøgningsprocesser og hjulpet aktører ind i relevante, europæiske netværk. Initiativet er foreløbigt forlænget til august 2020.

Turisme og markedsføring:

For at sikre maksimal effekt af Europæisk Kulturhovedstad og udbytte af VisitDenmarks forpligtelse til at markedsføre projektet internationalt, blev der dannet et turismekonsortium med deltagelse af VisitDenmark, Region Midtjylland, VisitAarhus og Aarhus 2017. Der har været en række fælles tiltag, bl.a. tilstedeværelse på turismemesser i Tyskland, Frankrig og Storbritannien. Internationale journalister blev inviteret på besøg i Aarhus og regionen, hvilket har bidraget til positive artikler i førende medier i 70 lande.

Der er sket en stigning i overnatninger i regionen fra 2013-2017 på 19 % og en stigning i antallet af internationale gæster på 23 %. Antallet af endagsturister i Region Midtjylland i 2017 var 12,6 millioner og heraf var mere en 1 mio. motiveret direkte af Aarhus 2017.

For at styrke værtsskabet og hjælpe med afviklingen af de store projekter udviklede Aarhus 2017 frivilligprogrammet "ReThinker". I alt 4535 frivillige af 85 forskellige nationaliteter investerede deres tid og evner. De tog del i mere end 110 projekter og fungerede bl.a. også som velkomstværter i forbindelse med den kraftigt øgede krydstogtturisme. I alt bød de velkommen til mere end 85.000 gæster i 2017. ReThinker-netværket fortsætter efter 2017, nu forankret hos VisitAarhus.

Foreløbige resultater:

Den 23. april 2018 præsenterede fonden Aarhus 2017 de foreløbige resultater af kulturhovedstadsprojektet i rapporten "Welcome Future". Rapporten opsummerer en række kortsigtede effekter og nøgletal inden for fem kerneområder: Kulturelt, socialt, økonomisk, image- og identitet samt organisatorisk og politisk. Det er naturligvis for tidligt at konkludere på den varige effekt af satsningen. Men det kan på nuværende tidspunkt konkluderes, at projektet har nået samtlige af de målsætninger, der var beskrevet i den strategiske forretningsplan.

Der er indgået et partnerskab mellem fonden Aarhus 2017 og Aarhus Universitet under overskriften rethinkIMFACTS 2017.

RethinkIMFACTS offentliggør deres uafhængige evaluering af kulturhovedstadsprojektet den 5. december 2018. Denne rapport fokuserer på de samme fem kerneområder som fondens egen rapport, men fra et forskningsmæssigt og uafhængigt ståsted. De langsigtede erfaringer og effekter skal nok nærmere ses i perspektiver af årtier. Liverpool, der var kulturhovedstad i 2008, fejrer således i år tiåret for deres kulturhovedstadsår med et omfattende kulturprogram.

Der er dog ingen tvivl om, fra et regionalt ståsted, at Europæisk Kulturhovedstad 2017 har sat stærke og varige spor i regionen. Ikke mindst når det gælder regionalt og internationalt samarbejde står vi langt stærkere nu end før 2017. Kulturhovedstadsåret er nu en del af vores fælles historie i Region Midtjylland.

Arven efter 2017:

Baseret på erfaringerne fra tidligere kulturhovedstæder har det været vigtigt at sikre, at vi sammen kan bære de væsentligste erfaringer videre. På den baggrund indledte kommunerne og regionen primo 2016 dialog om, hvordan det gode samarbejde og muligheder for tværgående initiativer kunne videreføres.

I efteråret 2017 blev der taget beslutninger i alle byråd og regionsrådet om at fortsætte samarbejdet under overskriften "Europæisk Kulturregion" (EKR). Alle kommuner har allokeret en krone pr. indbygger pr. år til samarbejdet. Region Midtjylland matcher dette og har desuden allokeret to årsværk pr. år til at varetage sekretariatsfunktionen for samarbejdet.

I løbet af de 2018 og 2019 præsenteres et stærkt kulturprogram på den nye hjemmeside www.kulturregion.dk. Samarbejdet har endvidere overtaget Facebooksiden fra Europæisk Kulturhovedstad, hvilket betyder, at 60.000 kulturinteresserede borgere og besøgende fortsat bliver holdt opdateret med en mangfoldighed af kulturtilbud fra hele regionen.

I juni 2019 afholdes en fælles kulturfestival under overskriften "Genopdag"/"Re-Discover". Titlen trækker tråde tilbage til temaet "Let's Rethink", og peger samtidig på, at der er masser af nye oplevelser at gå ombord i – selvom vi ikke længere bærer titlen Europæisk Kulturhovedstad. Hovedparten af midlerne i EKR vil blive målrettet projekter under denne festival. Det er besluttet, at Region Midtjyllands øvrige kulturmidler i videst mulige omfang skal bakke op om EKR.

Der afholdes et årligt kulturforum for kulturaktører, politikere, kommuner m.fl., hvor kultur og kulturens indgreb med andre områder sættes på dagsordenen i international skala. I 2018 er det besluttet at afholde Kulturforum i forbindelse med Kulturmødet på Mors i august. Her vil EKR som den første partner nogensinde få sin egen scene og eget spor i programmet. Programmet vil have et stærkt internationalt fokus.

I regi af det nye samarbejde afholdes der yderligere et årligt politisk topmøde for borgmestre, regionsråd og kommunale kulturpolitikere. Formålet med dette er at holde den gode dialog på tværs af regionen og drøfte væsentlige temaer i samarbejdet.

Parterne bag Aarhus 2017 har været med til at skabe et stort og ambitiøst kultursamarbejde. Det er ambitionen, at Europæisk Kulturregion skal udvikle sig til en stærk strategisk platform med fortsat fokus på kvalitet, samarbejde og internationalt perspektiv og på at bruge kulturens rum til at reflektere morgendagens udfordringer.